

Benieuwd naar de geschiedenis van jouw Mechelse huis?

Archivaris Dieter Viaene, Stadsarchief Mechelen

22/01/2015

Voor je naar het Stadsarchief komt

- Kijk eens wat je zelf in huis hebt, bijvoorbeeld bouwplannen
- Misschien kan je nog met (een) vorige eigenaar(s) praten of met buren of met de architect of ...
- Indien je huis na 1961 gebouwd is, moet je bij de [Bouwdienst](#) zijn
- Indien je huis een beschermd monument is, klop je best eerst aan bij de dienst Monumentenzorg
- Online, onder meer [Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed](#), [Huizendatabank](#) van De Ware Vrienden van het Archief en [Regionale Beeldbank Mechelen](#)

De belangrijkste bronnen in het Stadsarchief

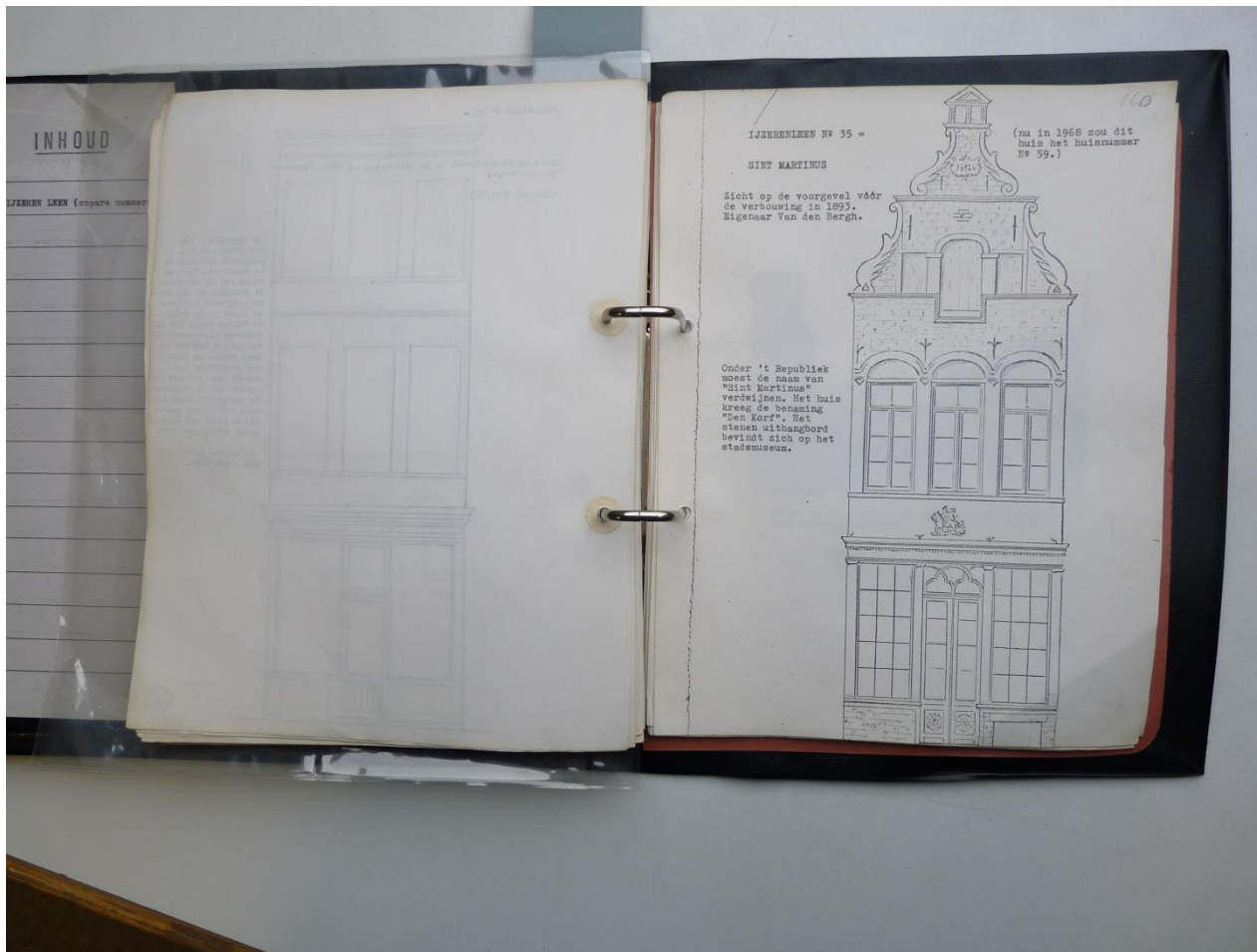
- Verzameling Frans Berlemont (1917-1980)
- Erfgoedbibliotheek
- Bouwdossiers
- Geveltekeningen
- Secretariaatsarchief
- Notarieel archief
- Kadastrale en prekadastrale bronnen
- Oud archief
- Varia
- Bevolkingsregisters

Verzameling Frans Berlemont (1917-1980)

- Prima vertrekpunt voor Mechels huizenonderzoek
- Het leeuwendeel ervan bestaat uit 190 mappen die per straat een (bouw)historisch overzicht geven van de daar gelegen gebouwen
- Elke map heeft dezelfde structuur:
 - Algemene informatie over de straat en aanduiding op de kaart
 - Niet te situeren huizen van de straat
 - Per huisnummer (afwisselend even en oneven) alle mogelijke informatie over het huis in kwestie. In één oogopslag krijg je vaak al de grote lijnen van de geschiedenis ervan, soms ook met afbeeldingen (foto's, kopies van foto's, plannen, ...)
 - Overzichten van wie er op bepaalde tijdstippen op welk nummer in de straat woonde
 - Overzicht met per huis het nieuwe en oude huisnummer, het kadastrummer en verwijzing naar de kadastrale legger

Verzameling Frans Berlemont (1917-1980)

Verzameling Frans Berlemont (1917-1980)

- Er is een index die aangeeft welke straat in welke map terug te vinden is
- De verzameling heeft grotendeels betrekking op Mechelen vóór de fusie van 1977. Daarnaast komen ook de omliggende wijken Auwegem, Battel, Hanswijk, Geerdegem, Nekkerspoel en Pennepoel aan bod
- Raadpleegbaar in open rek in de algemene leeszaal (derde verdieping)

Erfgoedbibliotheek

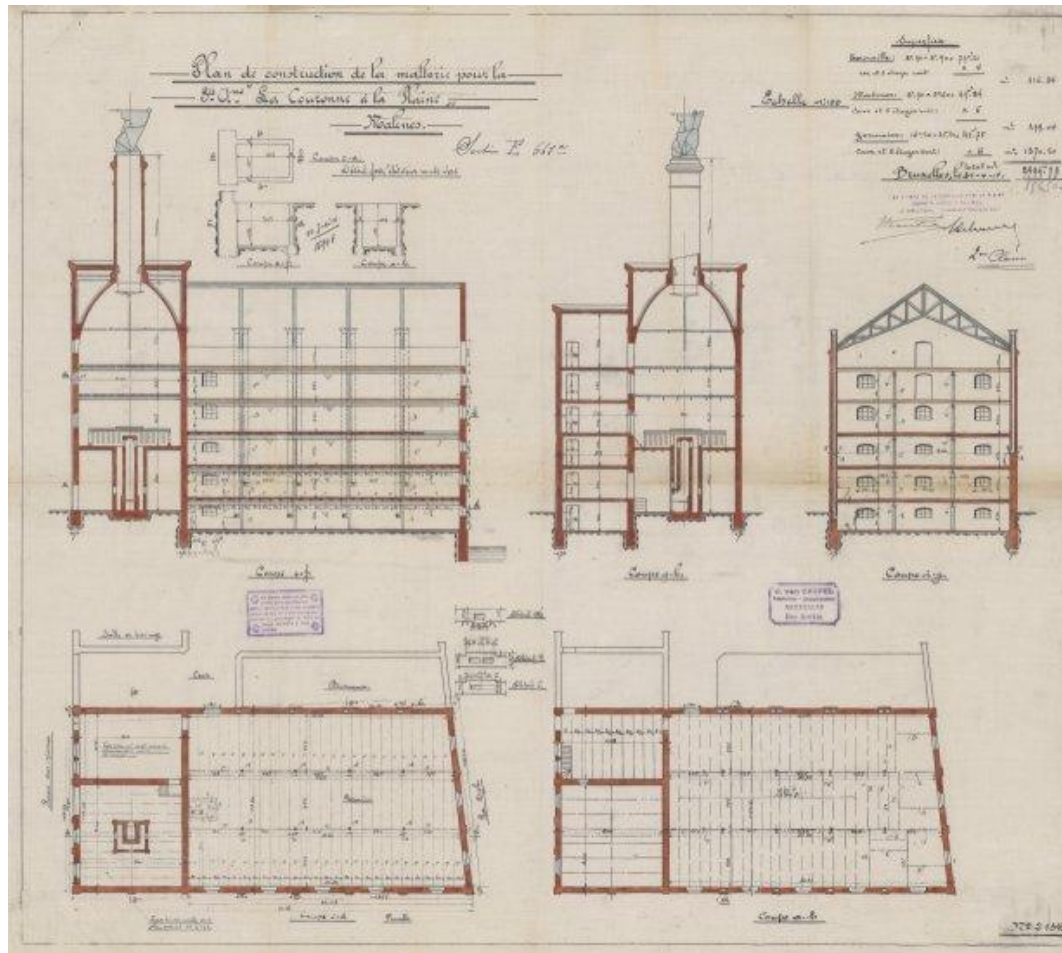

©Focus In-Lint

- EEMAN, M., KENNES, H. en MONDELAERS, L., 'Stad Mechelen. Binnenstad' (Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur, 9n). Gent, 1984 en KENNES, H., PLOMTEUX, G. en STEYLAERT, R., 'Provincie Antwerpen. Arrondissement Mechelen. Kanton Mechelen' (Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur: 13n2). Gent, 1984. Bijgewerkte digitale versie: [Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed](#)
- De voornaamste gebouwen van de binnenstad komen eveneens aan bod in INSTALLE, H. e.a. 'Historische Stedenatlas van België. Mechelen II' (Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, C/II). Mechelen, 1997. De historische informatie primeert in dit werk boven de architecturale. Zie eveneens CROENEN, G., INSTALLE, H., ROMBAUT, H. en VERHULST, A. 'Historische Stedenatlas van België. Mechelen'. Brussel, 1997

- Verder zijn er in de Stedelijke Erfgoedbibliotheek (deelcollectie Mechelse Bibliotheek) tientallen publicaties over diverse Mechelse gebouwen terug te vinden

Bouwdossiers

- Periode 1826-1961. Let op: vanaf 1962 tot nu bij de Bouwdienst + vóór de fusie van 1976 (dus zonder de huidige deelgemeenten Heffen, Hombeek, Leest, Muizen en Walem!). Er zijn ook enkele dozen met dossiers betreffende door Sint-Katelijne-Waver aan Mechelen overgedragen gebied
- Kunnen plannen, vergunningen, briefwisseling ... omvatten
- In principe zitten er geen stads- en andere overheidsgebouwen tussen! Het betreft enkel huizen van particulieren, bedrijven ... Plannen van huizen aan een provinciebaan: provincie Antwerpen!

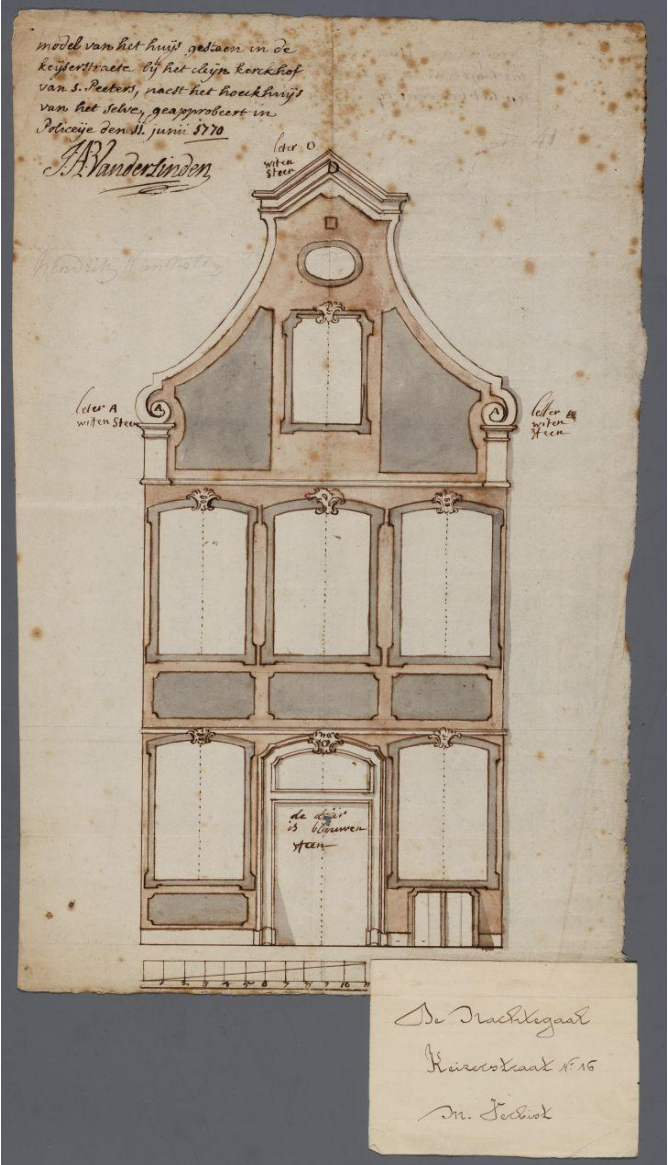
Bouwdossiers

- Sinds 2005 importeert het Stadsarchief haar bouwdossiers retrospectief in een databank. Binnen de databank kan er gezocht worden op oude en nieuwe straatnaam, architect, bouwheer, datum aanvraag, datum beslissing, beslissing, omschrijving en dossiernummer
- Let op: interne databank, voorlopig enkel door personeel van het Stadsarchief raadpleegbaar
- Periode 1879-1961 volledig ingevoerd

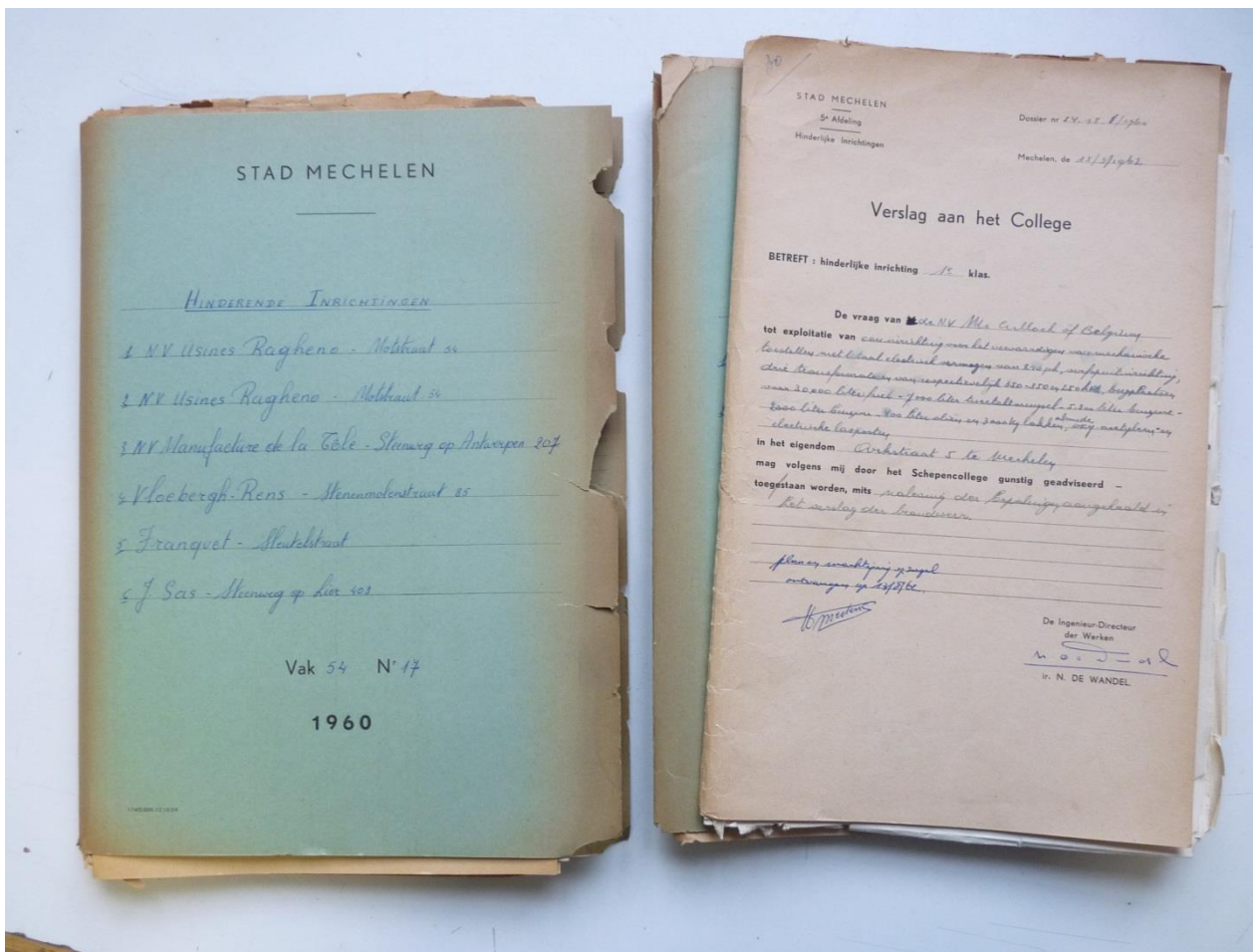
- Bouwdossiers die nog niet in de databank opgenomen zijn, dienen via de registers opgezocht te worden. Een exact of ten minste vermoedelijk bouwjaar is daarbij heel belangrijk. Doe hiervoor navraag bij [Vastgoedbeleid](#). De bepaling van het bouwjaar gebeurt op basis van het adres of het perceelnummer. Vanaf 1930 is meestal het juiste bouwjaar bekend, voor de periode 1850-1929 in blokken van 20 à 25 jaar

Geveltekeningen

- Oorspronkelijk behoorden ook deze geveltekeningen tot de reguliere reeks bouwdossiers maar ze werden om onbekende redenen apart geklasseerd, zie **INSTALLÉ, H. '100 jaar stenen gevels 1767-1862'**. Mechelen, 1981
- 684 geveltekeningen, waarvan 639 van vóór 1826, die ook integraal opgenomen zijn in de [Regionale Beeldbank Mechelen](#)
- De bijhorende bouwvergunningen zijn voor het ancien régime opspoorbaar via de policieboeken (zie de inventaris op het oud archief van Victor Hermans) en nadien in de verslagen van het schepencollege

Secretariaatsarchief

- Dossiers die werden/worden aangelegd met het oog op beslissingen van het schepencollege en de gemeenteraad
- Vanaf 1850 tot nu
- Een groot deel van de dossiers wordt bewaard op het Stadsarchief, de meer recentere op de [dienst Interne Dienstverlening en Protocol](#)
- De dossiers zijn ondergebracht in verschillende rubrieken en digitaal opzoekbaar via de publiekspc's in het Stadsarchief

- Diverse rubrieken zijn van belang voor huizenonderzoek:
 - Gemeentelijke belastingen (vak 47)
 - Gevaarlijke en hinderlijke inrichtingen (vak 54)
 - Wegenissen (vak 65, bevat informatie over bouwvallige panden en soms ook stukken in verband met publiciteitsborden aan gevels)
 - Gemeentewerken (vak 67)
 - Vergunningen (vak 68, bevat verwijzingen naar monumentale panden en kunstgevels voor de periode vanaf 1943)
 - Letteren en wetenschappen (vak 70, bevat verwijzingen naar monumentale panden en kunstgevels voor de periode vanaf 1943)
 - Museum en schone kunsten (vak 72, bevat verwijzingen naar monumentale panden en kunstgevels voor de periode ca. 1891-1942)
- De benamingen en de inhoud van de vakken kunnen veranderen doorheen de jaren

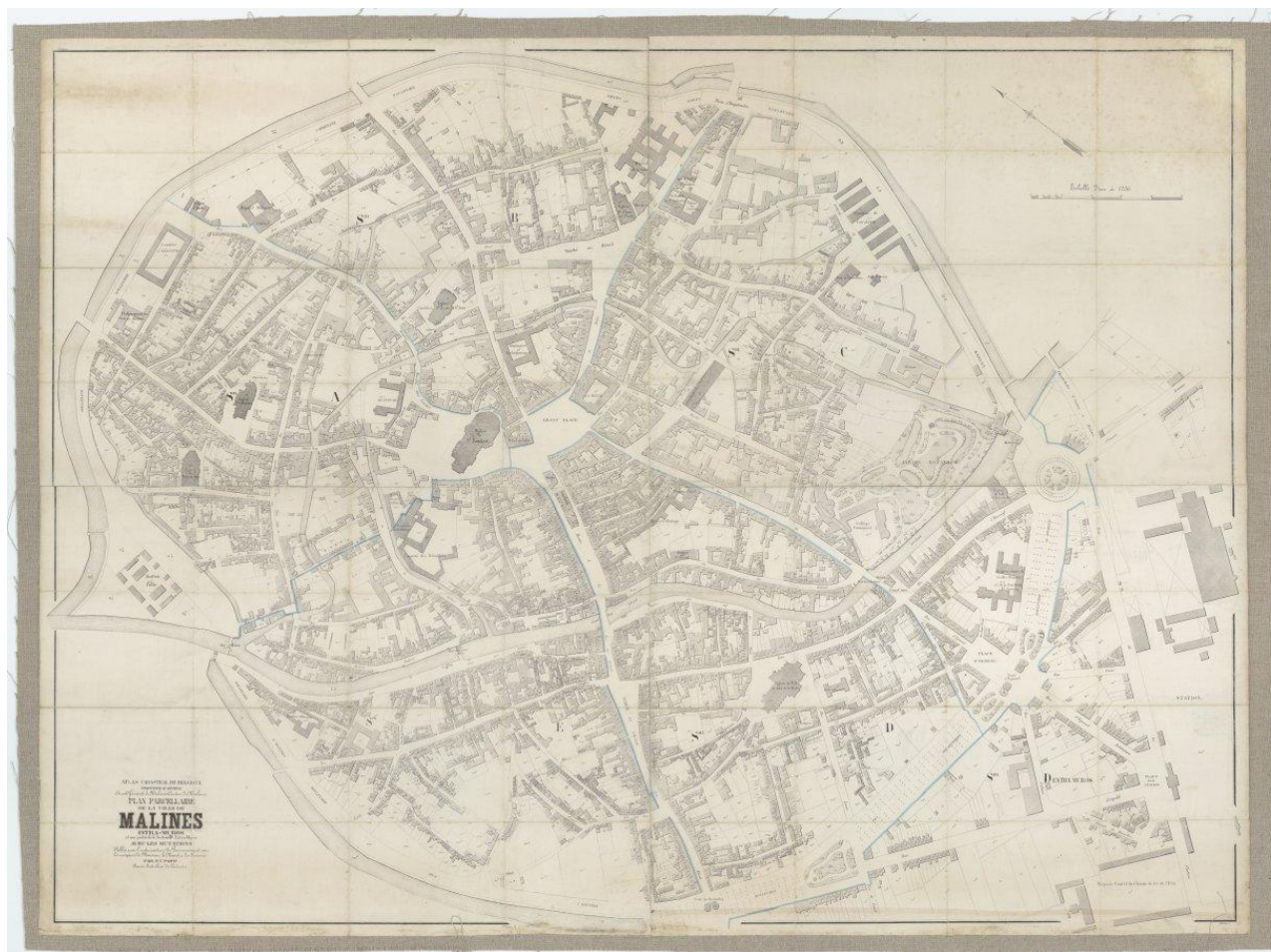
Notarieel archief

- Bijzonder rijk archief (1468-1928) waarin verschillende soorten documenten terug te vinden zijn: verkoopsovereenkomsten, huwelijkscontracten, testamenten ... Het meest interessant zijn de boedelinventarissen van de sterfhuizen met een opsomming per kamer van de huisraad; het meubilair en de losse interieuraankleding, zoals de wandbespanning, de spiegels en de gordijnen
- Zoeken in het notarieel archief is geen gemakkelijke opgave. Voor enkele notarissen zijn er indexen en regesten maar voor de meeste niet. Een naam van een notaris en een (benaderende) datum van de akte zijn dan ook aangewezen. Vaak zijn die terug te vinden in andere bronnen, zoals de schepenregisters of de registers van de weeskamer

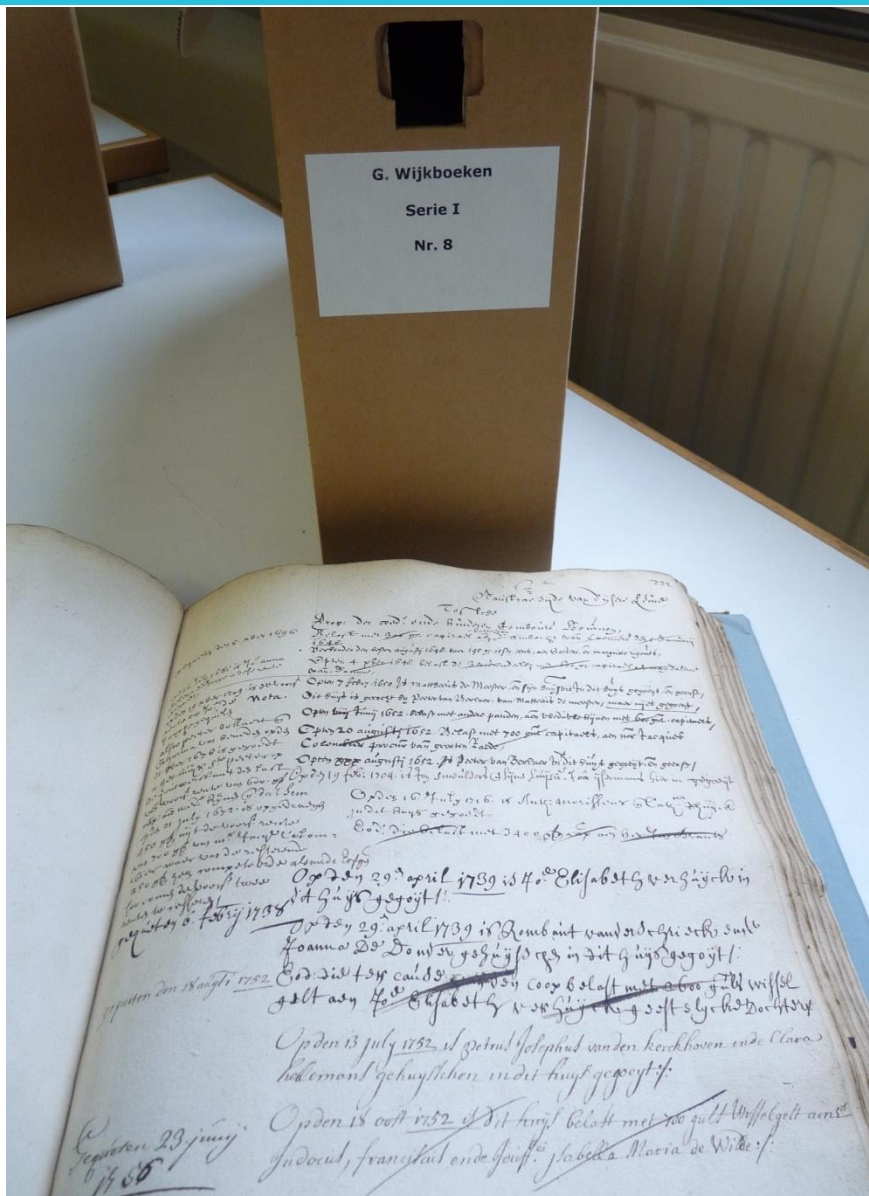
- Naast het eigenlijke notarieel archief is er ook het 'Wekelijks Bericht'. Dit Mechelse notarisblad begint vanaf 1773 en bevat gedetailleerde beschrijvingen van de private woningen die openbaar te koop werden aangeboden
- Ook buiten het Stadsarchief zijn er belangrijke notariële archieven voor Mechelen:
 - Rijksarchief Antwerpen: bezit een groot deel van de protocollen en registers van de Mechelse notarissen
 - Notarissen zelf (Bij twijfel kan het Genootschap van Notarissen van de provincie Antwerpen de huidige bewaarplaats (archiefdienst of notariskantoor) opzoeken
 - Rijksarchief Beveren:
 - ❖ Registers van het hypotheekkantoor: afschriften van notarisakten met betrekking tot allerlei transacties van onroerend goed, zoals verdeling bij erfenis, verkoop, hypothecaire inschrijving en verhuur voor een periode van meer dan negen jaar

Kadastrale en prekadastrale plannen

- 1835-nu: kadastrale bronnen
 - Poppkaart uit het midden van de negentiende eeuw (via de [Regionale Beeldbank Mechelen](#))
 - Verschillende kaarten van het kadaster in bruikleen
 - Buiten het Stadsarchief: kadaster Mechelen en kadaster Antwerpen
- 1795-1834: prekadastrale bronnen
 - Cruciale schakel tussen het ancien régime en de beter ontsloten kadastrale bronnen vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw
 - Voor Mechelen zijn er uit die periode verschillende kaarten van De Ryck, Le Brun, Hunin, ... Deze plannen beslaan zowel de binnenstad als het gebied buiten de muren. Raadpleeg hiervoor onder meer de [Regionale Beeldbank Mechelen](#)

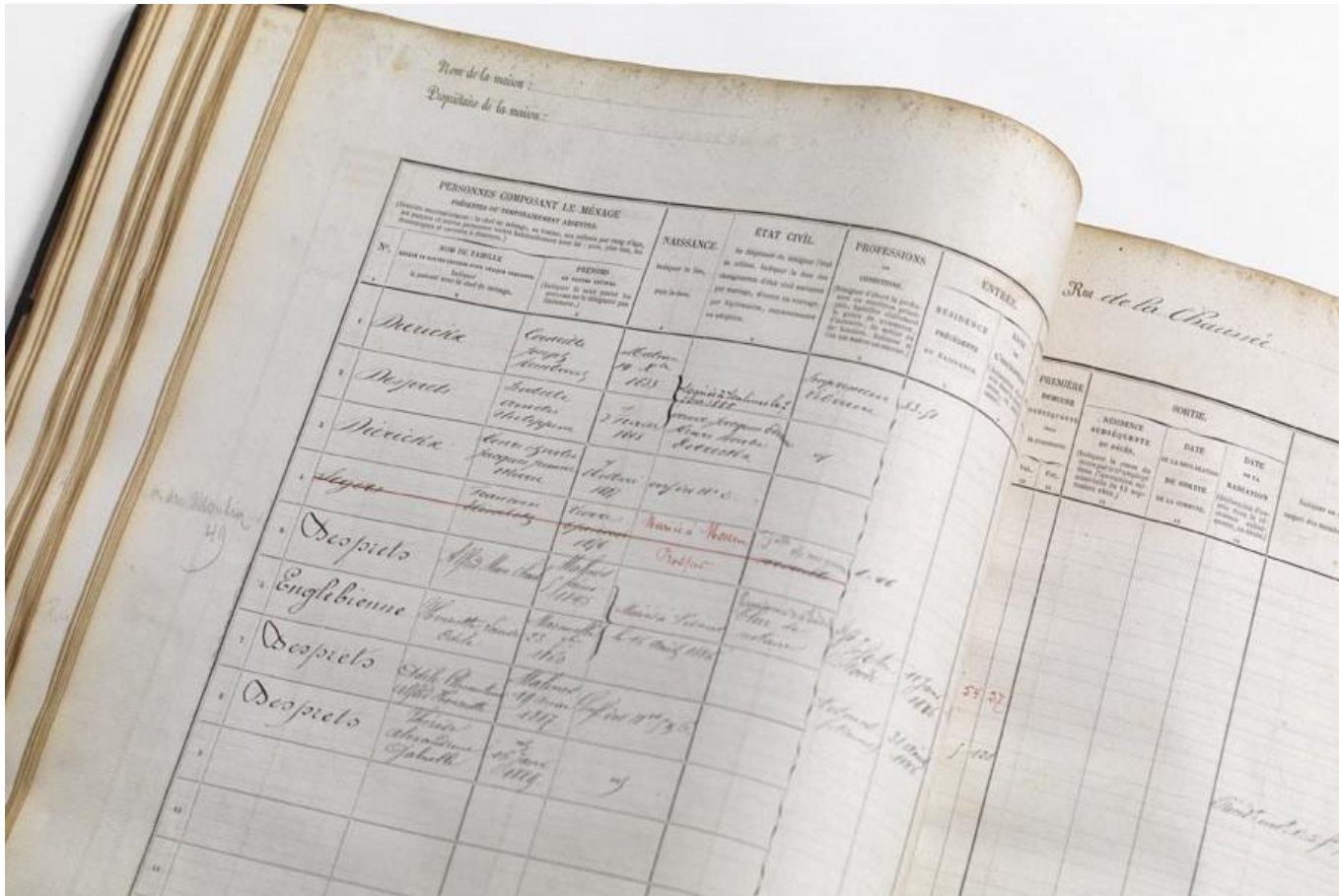
Oud archief

- Van kapitaal belang is de onuitgegeven 'Handleiding voor het historisch huizenonderzoek in de Mechelse binnenstad tot 1800' van Linda Van Langendonck. De tekst geeft een helder en gedetailleerd overzicht van de werkwijze en de bronnen
- Belangrijke bronnen:
 - Wijkboeken (indexen en regesten)
 - Diverse registers met belastingen
 - Schepenregisters
 - Weeskamerregisters (indexen en regesten)
 - ...

- Honderden nummers aangaande uiteenlopende onderwerpen. Ook huizenonderzoekers vinden er hun gading:
 - Nummer 837 omvat een lijst van plannen van veranderingen aan Mechelse huizen voor de periode 1770-1840, met inbegrip van eigenaars en straten of kadastrumnummers
 - Nummer 530 betreft een visitatie van de houten gevels uit 1737
 - ...

Bevolkingsregisters

© Dries Van den Brande

Bevolkingsregisters

- Om meer te weten te komen over de bewoners van een huis (geboorte-, huwelijks- en overlijdensdata; beroep, verhuis ...)
- Vanaf eind 18de eeuw tot 1947 in Stadsarchief, vanaf 1948 bij [dienst Bevolking](#)
- Let op: pas vrij raadpleegbaar na 120 jaar! Jonger dan 120 jaar: raadpleegbaar onder voorwaarden

Hof van Habsburg
Goswin de Stassartstraat 145
2800 Mechelen

E stadsarchief@mechelen.be

T 015 20 43 46 of 015 20 39 43

W www.stadsarchiefmechelen.be en
www.facebook.com/stadsarchiefmechelen

Vragen?

